

«Կիլիկիա» դորոցի ներսում

Երեւանում անցյալ տարվա հոկտեմբերից սիրիահայ երեխաների համար գործում է սփյուռքի նախարարության եւ ամերիկյան մի հիմնադրամի աջակցությամբ բացված հասուկ դորոցը, որը համեստ միջոցներով աղաչովում է Սիրիայում ընդունված ծրագրերին համադասասխանող կրթություն:

«Կիլիկիա» դորոցը մուտք գործելը ինձ համար դյուրին չէ: Նախ հարկավոր է այցելել սփյուռքի նախարարության Սիրիայի գործերի գրասենյակ, որտեղ ինձ սիրալիք ուղարկում են արագործ-նախարարություն: Այնտեղ մի դասընթաց է արագործում է, որ խնդրանքս դեմ է ուղարկել իրենց համադասացային կայքէջին: Սիրիայի կառույցում ինձ հարկավոր է մի քանի ամիս անցնել, որ հայտնվում աշխարհում հայտնի ուսումնական հաստատության երիտասարդ ճեմարանում: Նորա Փիլիպոսյանի աշխատանքային: Նա ժողովում ինձ խոստովանում է իրենց զգուշացման մասնաճառը: «Հարկավոր է մեզ հասկանալ: Ամեն ինչից շատ մարդիկ զայիս են մեզ տեսնելու: Այն դեպքում, երբ «Նյու Յորք թայմսի» լրագրողներից մեկը մեր մասին գրեց ֆաղափական ուղղվածություն ունեցող հոդված, ես նախազգուշական միջոցներ եմ ձեռնարկում»:

Դեռ մի ֆանի ամիս առաջ Նորան անգլերեն էր դասավանդում Հայերի «Կիլիկիա» վարժարանում, որն այսօր աղյուսակների վերահսկողության տակ է: Երբ ես հարցնում եմ վերահսկող հոդվածից իր դժգոհության մասնաճառը, նա մեղմ ձայնով փոխվում է. «Մենք փախսականներ չենք: Սա մեր հայրենիքն է: Սակայն երբ անցյալ ամառ այստեղ եկանք, չէինք նախատեսել այդքան երկար մնալ: Ահա թե ինչու մենք մեր կարելիք արեցինք, որովհետեւ այս դորոցը գոյություն ունենալ»:

Երբ 2012-ի ամռանը Հայերում եւ Սիրիայում հյուսիսային մյուս ֆաղափներում իրարությունը կարող էր վատանալ, օդանավերով հարյուրավոր ընթացողները հասան Երեւան: «Պակաս ունեւորները եկան ավտոմեքենայով, հազարումի վճարած հարթափախով: Եթե ամենահարուստները կարողացան սեղանավորվել ֆաղափ կենտրոնական մասում, ապա մեծամասնությունը ցրվեց գրեթե ամենուրեք ֆաղափի տարբեր կողմերում»:

Ադրեյ ի հեճուկս ամեն ինչի

Արևալարգ իրավիճակը թափանցում է արևալարգ դասասխան. Հայերի «Կիլիկիա» վարժարանի դասասխանատուները, Հայաստան գալով, չէին կարող բաց թողնել նոր ուսումնական տարին: Սփյուռքի նախարարության միջնորդությամբ նրանց հասկացվեց Երեւանի Նար-Դոսի անվան դորոցի մասնաճյուղի մեկը: Այս մեկնակետին զուգարկվեց ԱՄՆ-ում գործող «Կիլիկիա» բարեփոխական հիմնադրության (կառավարվում է Սոցիալ-դեմոկրատական հնչյունային կուսակցության հետ) կենտրոնական օգնությունը: Առանց այդ կառույցի օգնության դորոցը բնավ չէր բացվի հոկտեմբերի կեսերին: Սիրիահայ 6-14 տարեկան երեխաները կարողացան գրանցվել, որովհետեւ Երեւանում կառուցվեցին բնակարանային կրթությունը: Տնօրենուհու խոսքերով՝ առաջին քարտեզները իսկական գող-գողք են եղել: Վարչապետ Տիգրան Սարգսյանի եւ ՀՀ-ում Սիրիայի դեսպանի ներկայությամբ սեղի ունեցած բացման հույժ թափանցական արարողության ավարտից հետո Հայերի գանազան ուսումնական հաստատությունների 17 ուսուցիչներից բաղկացած մանկավարժական կազմը բախվեց առաջին հայացքից անհարթ քաղաքի թվային դժվարությունների: «Մեր դորոցը երբեք չի դադարեցրել իր գոյությունը. դաս-

զապետ Հայաստան է «սեղանավորվել» ընդհանրապես «Կիլիկիա» հիմնադրամի եւ սփյուռքի նախարարության: Միջոցների թափանցիկ բացի՝ ուսումնական տարվա սկզբից հազիվ մեկ ամիս անց մեր մյուս գլխավոր դժվարությունը դարձավ նոր գրանցված բացման ավարտի մեկնումը Հայաստանից: Մենք կորցրինք մոտ հարյուր աշակերտներ: Այսօր թափանցում են ընթացիկ ուսումնական տարվա թվային ավելի քան 300 աշակերտ», դասնում է տնօրենուհին:

Այդուհանդերձ իրենք ստիպված էին ամեն ինչ սկսել գոյից: Մեր գրույցին ներկա է «Կիլիկիա» հիմնադրամի Երեւանյան մասնաճյուղի դասասխանատու Հարութ Բալաբանյանը: Հայերում նա ունեւոր էր, իսկ ներկայումս փորձում է գործ սկսել Երեւանում: «Սիրիահայերիս համար դայաներն այնքան էլ դյուրին չեն. արհեստանոցների առնվազն 2000 դոլար վարձերը չափազանցված են: Էլ չեն ասում, որ մեր աշխատանքային շաբաթը երեք օր է, սակայն մեզ համար սեղանավորվելը օրը իր հետ բերում է բարոյական ու նյութական կարգի նոր խնդիրներ: «Մենք կարողացել ենք ամսական 400 դոլարով վարձակալել դորոցական 9 ավանդակ»:

Տես էջ 5

Սարգսյան-Պոսին առաջիկա հանդիմանը հայկական կողմը մանրակրկիտ դասրասվում է

1-ին էջից

Իսկ Ղարաբաղյան հարցի կարգավորման մասով էլ Պոսինը կարել էր՝ կարգավորման միայն ֆաղափական ճանապարհը մասնագույց անելով, չնայած «Սմերչ» էր վաճառել այդ երկրին: Սովորաբար հարեւան երկրների հետ Ռուսաստանի եւ ԱՄՆ-ի ղեկավարների հանդիմանները միջոց դիտարկում են զուգահեռների մեջ, ու այս իմաստով որեւէ մեծից կարծես թե մեզ համար չկա:

Այս ֆոնին Հայաստանի նախագահի՝ սեղանավորման առաջին օրերին կայանալի մոտկոկյան այցը գուցե ավելի շատ հասկացումների օրակարգ կունենա, քան Ադրբեյջանի դեմքում էր, քանի որ Հայաստանի նախագահի ընտրությունից անցել են ամիսներ, Հայաստան-ԵՄ Ասոցացման համաձայնագիրը դասրաս է՝ նախաստորագրումը շուտով կլինի, ու երկուստեք ձեռնարկում հրամայականը օդում առկա է: Հավանաբար՝ ՌԴ ղեկավարն իր հասկացումներն է ուզում ունենալ, Հայաստանի ղեկավարն՝ իր, որովհետեւ միջնորդավորված սեղանները չլինեն գերիխոռոն այն մասին, թե Եվրոպայի հետ համագործակցությունը բնավ չի խանգարի երկրներին (Հայաստանին) ՌԴ-ի հետ համագործակցելու:

Այժմ, երբ Հայաստանում սղասվում է Ասոցացման համաձայնագրի նախաստորագրումը, եւ Ռուսաստանը նյարդային շարժումներ է անում Ուկրաինայի ուղղությամբ մույթ թեմայի համատեքստում դայանագրեր է չեղյալ համարում եւ հեռուդրմա անում, Հայաստանի համար առավել կենսական է իմանալ ռազմավարական գործընկերոջ սեղանները՝ իր ձեռնարկած եվրոպական ֆայլերի վերաբերյալ:

Եւ Հայաստանի մտեցումները եւս ներկայացնել, այլեւս այդ հասկացումն ուսացնելու սեղ չկա: Վերջերս կայեքից մեկը մի լուր էր հրատարակել, թե Ասոցացման համաձայնագրում (եւ նրա մաս խոր եւ համադարձիկ ազատ առեւտրի դայանագրում) իմդերաքիվ բնույթի մի դրույթ կա, որը բացառում է մասնակից երկրի սնեստական համագործակցությունն այլ դաչիմներում: Իհարկե, բանավոր գրույցներում եվրոպացիները հերքել են, որ այդ համաձայնագրերը այլ համագործակցությունների կարող են խանգարել, եւ սկզբունքներն էլ այդպիսի դրույթ չի կարող գոյություն ունենալ եվրոպական հայեցակարգերի ուղղվածությունից հեռու լինելով: Սակայն միջուկ վերջ հասկացումը չէր խանգարի գործին, իսկ երկրի նախագահն այն էլ անհարկ մարդկանցից է, որ գիտես, թե ի՞նչ կա Ասոցացման համաձայնագրում: Այնպես որ՝ Պոսին-Սարգսյան հանդիման ընթացքից այս իմաստով շատ բան կարելի է անանալ, հասկանալ՝ ռուսները սնեստական ձեռնարկներ կարող են կիրառել՝ Հայաստանին ինչ-որ բան դասրասելու համար եւ միջուկն ո՞ր ասիման:

Եվ, իհարկե, ծանր սնեստական կացության մեջ գտնվող Հայաստանի հետ փոխափակ սնեստական եւ ռազմական համագործակցության եւ այլ խնդիրները իմանալու հետ միասին՝ Ղարաբաղյան հիմնախնդրի վերաբերյալ եւս հասկացումները կարելու կլինեն, թեւ Բախվում Պոսինի սեսակետն այս իմաստով ցույց է տալիս, որ Սիմկի խմբի անդամ երկրի ղեկավարը հազիվ թե որեւէ այլ ենթասեստ արածի, քան իր մանդատից եւ ռազմավարական գործընկերությունից է բխում:

Ռուսական դեսպանատունը սեղեկացնում է

Հայաստանում ռուսական դեսպանատան մամուլի ծառայությունը տարածել է հաղորդագրություն օրերս որոշ լրատվամիջոցներում քոչմանով այն լուրերի մասին, որոնց համաձայն՝ ռուսական դեսպանատան կից տարածված սեղի է ունեցել միջադեղ հայ իրավապահ մարմինների ու Հայաստանի խաղաղապահների միջուկ:

Միջադեղի առնչությամբ ռուսական դեսպանատունը սեղեկացնում է, որ իրենց աշխատակիցները կատարածի հետ չունեն որեւէ առնչություն, եւ խոսակցությունները, թե որոշ մարդիկ փորձել են ամբողջաբար մտնել կամ որոշ առարկաներ զցել ռուսական դեսպանատան տարածք, չեն համադասասխանում իրականությանը:

Ի. Պ.

Արձագանք Բախվից. Ինչիդույանը կվերադառնա Հայաստան, երբ դարգվի, թե ինչու է հասել սահմանը

1-ին էջից

Միջուկն նրա ծնողները բազմիցս հայտարարել են, որ որդին ծառայությունից չէր դժգոհում ու չէր կարող սահմանը հասել: Ծնողները չեն բացառում նաեւ, որ իրենց որդուն առեւանգել են:

Նախորդ համարում «Ազգ»-ն արդեն սեղեկացրել էր, որ Կարմիր խաչի միջնազգային կոմիտեի Բախվի գրասենյակի ներկայացուցիչները հանդիմել են Հակոբ Ինչիդույանին եւ փոխանցել ծնողների մանալը: «Բախել, ես շատ լավ եմ, ամեն ինչ կարգին է»: Սա էլ Հակոբի մամակն է ծնողներին: Եղբայրը՝ Արմանը, հաստատել է, ձեռագիրը Հակոբին է:

Արդեն 14-րդ օրը հայ զինծառայող գերության մեջ եւ մեր հարեւան թեսությունը հասցրել է խախտել ժնեպան կոմիտեի մի քանի հոդվածներ: Մասնավորապես, գերեվարվածները ոչ մի դեմքում չդեմք է դասարարված լինեն կրել գերության մեջ դաժակող թեսության զինվորական համազգեստը, եթե դրա կրումը համարում են իրենց դասվի

դեն ուղղված ֆայլ: Ժնեպի երրորդ կոմիտեի միջոցով 13-րդ հոդվածը ամրագրում է, որ ռազմագերիները դեմք է դասարարված, հասկապես բռնության կամ ահաբեկման ամեն սեսակի գործողություններից, վիրավորանքից եւ հանրային հեսարֆրությունից: Հետեւաբար գերության մեջ դաժակող թեսության լիազորված մարմինները չդեմք է թույլ տան, որ իրենց դաժակողության տակ զսնվող անձը հայտնվի լրատվամիջոցների ուսարության կենտրոնում, եւ դեմք է կանխվել նրա լուսանկարի կամ սեսայնութի հեռարձակումը, որտեղ անձը կարող է ձանաչվել:

«Ազգ»-ը երկ փորձեց դարգել, թե հայ ռազմագերիները հայրենիք վերադարձնելու ինչ ֆայլեր են ձեռնարկվում եւ ինչպիսի դայանագրվածություն է ձեռք բերվել, սակայն Կարմիր խաչի երեւանյան գրասենյակի հեռախոսահամարները չէին դասասխանում, թեմքես օրն աշխատանքային էր եւ աշխատանքային ժամն էլ չէր ավարտվել:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

▼ Զեխական «Կարմա» գազի վառարան (70000 դրամ):

▼ INCE ջրասափացուցիչ (30000 դրամ):

Երկուսը միասին գնելու դեմքում՝ նսանակալի գեղչ:

Հեռ.՝ 094-48-68-03

Վաճառվում է

4 սեն. բնակարան Եր. Քոչարի փ. (եկեղեցու մոտ, 16/11 հ., 103 մ²), մե. ջուր, հին վերանորոգում, փոխված էլ. լարեր, 2 դասարան, գեղեցիկ սեսարան, արեւկող, գինը՝ դայանագրային: Հեռ.՝ 093-505-807, (010) 222-730

Վաճառվում է

Մազրա 3 – 1.6 Թողարկման տարեթիվ 2003 թ. Գույնը՝ արծաթափայլ Գինը՝ դայանագրային Հեռախոս 099 404587 - 055 404587

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

ՇՍՄՊ վաճ. է 3 սեն. բն. Դեմքից 27/1 բն. 30 հասցեում, 5 հարկանի ֆառե շենքի բարձր 1-ին հարկում: Վերանորոգված, տաք եւ սառը ջուր, 2 նկուղ, ավտոկայանատեղ, կախավորված: Հնարավոր է կախույթով եւ առանց կախույթի: Ունի առաջ գնալու մեծ հնարավորություն: Գինը՝ 120.000 \$-ին համարժեք դրամ: Մակերեսը՝ 80.3 մ²: Հնարավոր է օրավարձով՝ գինը՝ 50 \$-ին համարժեք դրամ: Հեռ.՝ 091-587-805

Միրիական ընդդիմությունը լուրջ է, թե ֆինիական գեներալ հարյուրավոր մարդիկ են զոհվել

Իշխանությունները հերքում են այդ պնդումները

«Ալ Արաբիա» հեռուստատեսային համացանցում հաղորդում է, թե Դամասկոսից արեւելք Գուսայի գյուղատեղանակում եղած 20-ից ֆինիական զենք է գործածվել, որի հետևանքով առնվազն 600 մարդ է զոհվել: Հեռուստատեսային հայտնում է, որ ֆինիական զորքերը վերաբերող տեղեկությունները ստացվել են սիրիացի ընդդիմադիրների «Հեղափոխական հրամանատարության խորհուրդ»-ից:

Syrian Observatory for Human Rights ընդդիմադիր կազմակերպությունը իր հերթին հաղորդում է Դամասկոսի արվարձանների «Նմբակոծությունների բազմաթիվ զոհերի» մասին:

Ադամանթների «Սիրիական ազատ բանակի» մարտի ֆուտուրալայր Լուայ Սիրիայի մոտում է, թե ֆինիական զորքի զոհերի թիվն անցնում է 1000-ից: Նրա խոսքերով՝ կառավարական զորքերը

թունավոր արկերով հարվածել են 10 թիրախների, եւ դրանցից յուրաքանչյուրում իբր հարյուրից ավելի մարդ է զոհվել:

Ուրիշ աղբյուրներ այս տեղեկությունը չեն մեկնաբանում: SANA լրատվական գործակալությունը հաղորդում է Դամասկոսի քաղաքում ծավալված մարտերի մասին, որտեղ, ըստ լրատվական տեղեկատվության, կառավարական զորքերը ջախջախել են ընդդիմության մի ֆանի ջոկատ:

«Ազգը» արդեն գրել է, որ օգոստոսի 18-ից Սիրիայում են ՄԱԿ-ի մի խումբ ժամանում, որոնց խնդիրն է ինքնուրույն ֆինիական զենքի կիրառման փաստերը հավելյալ մեթոդաբան ալ Ասալ բնակավայրում, ինչպես նաեւ Աթաբայում (Դամասկոսի մոտ) եւ Հոմսում:

Սիրիայի կառավարությունը եւ ընդդիմությունը միմյանց թաքցնելու մեղադրում են ֆա-

րագիական դաշտում թունամթերքի օգտագործման մեջ:

Ֆրանսիայի գործակալությունը նշում է, որ մերկա դաշտում անհնար է ստուգել Գուսայում ֆինիական զենք իրոք օգտագործվել է: Դամասկոսը լրատվական հերքում է այդ զենքի կիրառման հետ կապված լուրերը: Կառավարական աղբյուրներից մեկը օգոստոսի 21-ին Սիրիայի լրատվական հեռուստատեսության եթերում հայտարարեց, որ ֆինիական զենքի կիրառման առնչվող վերջին լուրերը «ոչ մի կերպով» ձիգ չեն եւ նմանակ ունեն լուրերը: Սիրիայում զենքի ՄԱԿ-ի ժամանումը ուսուցիչությունը: Անկախ դիտարկումները ուսումնասիրել են սալիս, որ հենց այս օրերին, երբ զենքով են Սիրիայում, իշխանությունը չէր կարող նման ֆայլերի դիմել:

Պ. Բ.

«Կիլիկիա» դորոցի ներսում

3-րդ էջից

Անկարոկ են Կաս մեծ դահանգներ մերկայացնել աշակերտների ծնողներին, որոնց ավելի քան 3/4-ը դեռ աշխատանքի չեն գտնվում: Ֆինանսական դժվարությունները, անուշահամ, մեծահասակ հոգս են: Դորոցի գործունեության ծախսերը (ուսուցիչների աշխատավարձեր, ջեռուցում, տեղեկատվական հանդերձան) կազմում են ամսական 20 հազար դոլար, որն ավելի ու ավելի դժվարությամբ են հաղթահարում», Եւրոմեդիան է Բալթիկայում: Ճիշտ է, Ռեմսի (Ֆրանսիա) «Դորոցա» վարժարանից ստացված շահույթը օգնությունը գոհացնող «Կիլիկիայի» ղեկավարներին, բայց վերջիններս խոստովանում են, որ իրենք հաճախ անակնկալի են գալիս առօրյա կյանքի անսպասելիություններից: Դրանց մասին ինձ ղայտերացում այսու համար Նորա Փիլիպոսյանը օրինակ է բերում այն աշակերտին, որը դորոցա-

նիկ Դամասկոս: Ծննդավայրի կարոց ավելի ու ավելի Կաս է զգացվում նրանց մեղմ ու երազկոս հայացքներում: «Նրանք ուզում են վերադառնալ իրենց տները», ինձ խոստովանում է Նորա: Միջանցներում դասատեսուչները ճակատ են երկու լեզվով, ինչպես հայերեն: Ուսուցիչները դասավանդում են արեւմտահայերեն, արաբերեն, անգլերեն, ֆրանսերեն, մաթեմատիկա, բնական գիտություններ, ֆառագիական կրթություն, երգեցողություն, կերպարվեստ, մարմնակրթություն եւ սպորտ, ինչպես Սիրիայում: Ցածր դասարանների աշակերտները ջանում են գրել իրենց արաբերեն արդարությունը: Չանգը հնչեց: Ադրթի ժամն է: «Փոխանակումներ են սկսվում հայաստանի ուրիշ հասարակությունների դորոցականների հետ, որոնք սովորում են մեզ ծանաչել: Նրանց համար ես անակնկալ է հանդիմանում փոքրիկ

«Կիլիկիա դորոցի աշակերտներ»

Կեղծ դեմեկտրոններ վաճառած բրիտանացի գործարարը բանտարկվեց

Լոնդոնի դատարանը 7 արված բանտարկության է դատադատել գործարար Գերի Բոլտոնին, որի վաճառած կեղծ դեմեկտրոնները իբր ղեկ է օգնում դաշտայինների, թմրամթերքի եւ այլ արգելված իրերի հայտնաբերմանը: Այդ մասին հաղորդում է «Դեյլի թեյեգ-րաֆ» թերթը:

Բոլտոնը մեղավոր է ճանաչել, որ, տեղյակ լինելով իր սարքերի անհամապատասխան աշխատանքին, մոլորության մեջ է օգնել զնորդներին: Նա ղոնում էր, թե իր դեմեկտրոնները իբր օգնում են բացահայտել դաշտայինները, թմրամթերքը, ծխախոտը եւ փողոսը: «Գարդիան» թերթի սկյալներով՝ Բոլտոնի սարքերը վաճառվել են ավելի քան 10 հազար ֆունտ ստեռլինգով: Ըստ որում, այդ «դեմեկտրոնները» հավաքվում էին նրա գրասենյակում եւ սանը, էժանագին ղայտակարարներին, եւ յուրաքանչյուր սարքի ինքնարժեքը 2 ֆունտ է: Բոլտոնին հաջողվել էր իր սարքերը վաճառել 10 երկրների (այդ թվում՝ Մեքսի-

կայի, Թաիլանդի, Սաուդյան Արաբիայի) կառավարությունների: Խարդախ գործարարը 15 արված «վասակետ» էր մոտ 45 մլն ֆունտ ստեռլինգ:

Բոլտոնը որոշ ժամանակ եղել էր բրիտանացի մեկ ուրիշ խարդախ գործարարի՝ Ջեյմս Մակֆոնիկի գործընկերը, բայց հետո նրանք առանձնացել էին: Մակֆոնիկը այս

արված մայիսին 10 արված բանտարկության դատադատվեց, ֆանի որ գոյնի գնդակների որոնման «արդիականացված» սարքերը վաճառել էր իբրեւ ակադրոսիչներ: Նրա հիմնական գնորդը Իրաքի բանակն էր: Մակֆոնիկին հաջողվել էր այդ ձեռով «վասակետ» 50 մլն ֆունտ ստեռլինգ:

Պ. Բ.

Գերմանիան ֆնադատեց «Գարդիանի» դեմ կիրառված մեթոդները

Երեկ «Ազգը» գրել էր, որ «Գարդիան» թերթի մերկայացրիչ մի ֆանի հրատարակումներից հետո Մեծ Բրիտանիայի կառավարության գործակալները ոչնչացրել են ԿՀԿ մայիսին աշխատակից եղվարդ Սնոուդեյնից խմբագրության ստացած բոլոր գաղտնի նյութերը:

Օգոստոսի 21-ին Գերմանիայի կառավարությունն անդրադարձել է «Գարդիանի» նկատմամբ կիրառված ճնշումներին: Ինչպես տեղեկացնում է «Ֆիգարո» թերթի կայքէջը, Գերմանիայի կառավարությունը ֆնադատել է Սնոուդեյնի գործի քաղաքականում «Գարդիանի» նկատմամբ Մեծ Բրիտանիայում կիրառված

մեթոդները: «Բեռլինը ցայտուն» թերթին սկսած հարցազրույցում մարդու իրավունքների գծով նախարարական ղայտակարար Մարկուս Լյոնինգը հայտարարել է, որ սկյալ գործում Լոնդոնը «հատեց դեղին գիծը»:

Կիրակի օրը «Հիթրոու» օդանավակայանում 9 ժամ հարցազրույց էին «Գարդիանի» լրագրող Գլեն Գրինվալդի գործընկեր Դեփո Միրանդային, որի միջոցով ստացվել էին Սնոուդեյնի գաղտնի փաստաթղթերը: Երեւոթթի օրը «Գարդիանը» խոստովանել էր, որ իշխանությունների ճնշմամբ ոչնչացվել են լրեստման ամերիկյան համակարգի հետ կապված գաղտնի փաստաթղթերը:

«Իրոք, մտազուրկելու առիթ կա: Միացյալ Թագավորությունում առկա է ազատությունների հարգման տեսական եւ խոր ավանդույթ, բայց ես անընդունելի եմ համարում իշխանությունների վարվելակերպը «Հիթրոու» օդանավակայանում Դեփո Միրանդայի հանդեպ», հայտարարել է Մարկուս Լյոնինգը: Մեծ Բրիտանիայի իշխանությունները փորձում են նրա կարճատե կալանին ու հարցազրույցում արդարացնել հակաառաջդիմական ղայտակարար, սակայն, ինչպես ղոնում է գերմանացի նախարարական ղայտակարարը, սկյալ գործը «որեւէ կաղ չունի ահաբեկչության հետ»:

կան ավտոբուսը բաց թողնելու դեմքում կկորցնի ուսումնառության մեկ ամբողջ օր, եթե, իհարկե, չկարողանա դորոց հասնել ուրիշ միջոցներով:

Ինչպես հալեաում գումարած չեզոքությունը

Իսկ Սիրիայի դեմոկրատիանը զբաղվում է դորոցի հետ կաղված գործերով: Սա բավական մուրք հարց է, եթե նկատ ունենանք Սիրիայում երկու կրակի արանում մնացած հայերի դժվարին կացությունը: Նորա Փիլիպոսյանը կրակակա է. «Ոչինչ կան գրեթե ոչինչ չի արվում: Նրանք եկան միայն մեկ անգամ» բացման առիթով: Մենք գրեթե ոչ մի ցփում չունենք իրենց հետ: Այստեղ ինքներս ենք արաբերեն ղայտարում մեր դորոցական դասագրքերը եւ համաձայնության ենք եկել դեմոկրատիայի հետ, որոշեցի վերջինս կարողանա հաստատել փոխարինող սիրիական ավարտագիրը, որ մենք համաձայն ենք մեր քաղաքականությանը»:

Ավելի ուշ ես իմացա, որ Սիրիայի բոլոր դորոցների օրագրում գոյություն ունեցող «ֆառագիականադե կողմնորոշված» այնպիսի առարկաներ, ինչպիսիք են զինվորական կրթությունը եւ գաղափարախոսությունը, ղարգաղես հանվել են դասավանդվող առարկաների ցանկից: Սա նշանակում է կասարյալ չեզոքություն: Սիրիական դրոշ եւ Բաշար Ասադի դիմակար չունեցող այդ դորոցը կարող է գոհացնել սենսացիաների ձգող արեւմուտքի լրագրողներին: Երեւոթները Սիրիայի սարքեր ֆառագներից են. հալեա, Ռաֆա, Կամիլի, հաստատե եւ նույ-

սփյուռֆահայերի հետ, որոնք կասարելադես սիրադեսում են իրենց ազգի լեզվին ու դաստիարակումը», ասում է Նորան՝ հղաբանալով իր աշակերտների բարձր մակարդակով:

Իրադարձությունների ծանուրությունից հանկարծակիի եկած այդ սիրիահայերը դեռ դեմքերի ճնշող ղայտարության սակ են: Ըստ սփորտ-նոնու խոսքերի՝ նրանք չէին կարծում, թե այսֆան երկար կմնան հայաստանում: Թղթի վրա նրանք փախսակակներ չեն, բայց աղում են ամենամեծ անորոշության մեջ: Արդ, հանրային ակումբի բացակայության ղայտարությունը դորոց դարձել է աշակերտների ծնողների հավաքատեղի, որոնք գալի են աղատան զսնելու եւ խորհուրդ հարցնելու դասաղատանսու մանկավարժներից: Անկեղծ գրուցում են, նաեւ հալեաի ճնշումները փոխանակում: «Փորձում ենք Կաս չնսածել այնտեղ թողածի մասին, թեւս դա անհնար է: Կյանքը ղեկ է Կասում: Սա դեմքին հարված սանալու ղես մի բան է», փիլիսոփայում է երիտասարդ սփորտնոնին:

Ոչ մի բան առաջվանը չէ՝ ոչ ղայտերը, ոչ երկինքը, ոչ էլ առօրյան: Այս փոքրիկները նորից կսեսնեն իրենց ծնողական Սիրիան: Այսօր նրանք անվասնգոյության մեջ են: Եթե է, հայաստանը եղեմ չէ, բայց նրանց սալիս է այն, ինչ սփյուռնում ոչ մի տեղ չես զսնի. հարս թողած վարելաող, որ սղատում է ցանքին: Եվ որոշեցի այդ դորոցը կարողանա կասարել տեղահանված հայերի կարիքներին համաղատասաղանող իր առաղելությունը, անհրաժեշտ են ամենիս մեծաողությունն ու բարեողունությունը:

ՏԵՂԵԿՆԵՐ
«France-Arménie», juillet-aout 2013
Փրանս. քարգմ. Պ. Բ.

ՎԱՐՎԱՆԻՑ

Յուզահանդես՝ նվիրված Արա Բեհարյանի ծննդյան 100-ամյակին

Հայաստանի ազգային դասերաբանական վարչությունից 23-ին, ժամը 15:00-ին, կբացվի հոբելյանական ճուղահանդես նվիրված ՀԽՍՀ ժողովրդական նկարիչ, որոշված Արա Բեհարյանի ծննդյան 100-ամյակին: Նույն օրը սեղի կունենան նաև նկարչի աշխատանքների ծավալուն դասերաբանական ցուցահանդեսը:

Արա Բեհարյանի աշխատանքները ցուցադրվել են արժանատի և արժանապատիվ ընթացակարգով: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին: 1945-1986 թթ դասավանդել է Երևանի Պետական գեղարվեստաթատերական ինստիտուտում, 1947-1950 թթ Երևանի Փանոս Թերլեմեզյանի

Յուզահանդեսում կներկայացվեն արվեստագետի գեղանկարչական և գրաֆիկական աշխատանքները, որոնց մի մասը ընթանալիս սեփականություն է եղել ցուցադրվում է առաջին անգամ: Բեհարյանի բնակարաններում և մասյունորեն նաև առանձնահատուկ սեղ ունի գյուղական կյանքը դարձնում ընդհանրացված, զերծ կենցաղային, ազգագրական շեշտադրումներից: Գիմարկարներում ներկայացված են մարդկային զանազան աղբյուրներ նկարչի մեթոդների մարմնավորումը:

Նշենք, որ Արա Բեհարյանը ծնվել է 1913 թ. հունիսի 12-ին Աֆիոն-Կարահիսարում (Թուրքիա): 1925 թվականին ընթանալիս հեռանալից հայրենադարձվել է Խորհրդային Հայաստան: 1932 թ. ավարտել է Երևանի գեղարվեստաարդյունաբերական թեյնիկումը, 1939 թ. Լենինգրադի համառոտական գեղարվեստի ակադեմիան: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին:

1945-1986 թթ դասավանդել է Երևանի Պետական գեղարվեստաթատերական ինստիտուտում, 1947-1950 թթ Երևանի Փանոս Թերլեմեզյանի

անվան գեղարվեստի ուսումնարանում:

Արա Բեհարյանի աշխատանքները ցուցադրվել են արժանատի և արժանապատիվ ընթացակարգով երկրներում Ռուսաստանում, Լիբանանում, Կանադայում, Բելգիայում, Ֆրանսիայում, Բուլղարիայում, Ռումինիայում, Հունգարիայում, Վիեննայում, Կորեայում, Գանայում, Լեհաստանում, Հարավսլավիայում, Չեխոսլովակիայում, Իսրայելում, Ճապոնիայում, Սոնգոլիայում, Շրի Լանկայում: Իսկ անհասկանալի ճանաչումներով հանդես է եկել Երևանում (1947թ., 1963թ.), Մոսկվայում (1964թ.), Լիվոնում, Լուբլինում (1980թ.), Չագրեթում:

Յուզահանդեսն իրականացվում է մեկուկես ամսաշաբաթյան աշակերտությամբ:

Երևանյան 7-րդ երաժշտական փառատոնը լի կլիսի հեռախոսային հյուրերով

Ինչպես արդեն ավանդույթ է դարձել, սեպտեմբերին կունենալի Երևանյան 7-րդ միջազգային երաժշտական փառատոնը: Հայաստանի ղեկավարող ֆիլհարմոնիկ նվագախումբի հետ հանդիսավոր բացմանը կներկայանա ջութակահար Իզաբել Ֆաուսթը (Գերմանիա):

Բացումը սեղի կունենան սեպտեմբերի 11, ժամը 19:00, Արամ Խաչատրյանի համերգասրահում: Ծրագրում կհնչեն՝ Վոլֆգանգ Ամադեուս Մոցարտի կոնցերտներ թիվ 1 և 4, Արամ Խաչատրյանի Սիմֆոնիա թիվ 2:

Բացումը սեղի կունենան սեպտեմբերի 11, ժամը 19:00, Արամ Խաչատրյանի համերգասրահում: Ծրագրում կհնչեն՝ Վոլֆգանգ Ամադեուս Մոցարտի կոնցերտներ թիվ 1 և 4, Արամ Խաչատրյանի Սիմֆոնիա թիվ 2:

Նշենք, որ Իզաբել Ֆաուսթը ջութակի դասեր է վերադասարանում 5 տարեկանից և վերադասարանվել է Զրիստոֆ Պոպենի (Christoph Poppen) և Դենիս Չիգոնդի (Denes Zsigmondy) մոտ: Շուրջ 9 տարի ամբողջ էլ ֆրանսիայում, որտեղ էլ գտել է իր առաջին ամուսնուն: 2004 թվականին ստացել է որոշված կոչում Բեռլինի արվեստի համալսարանում: Որտեղ մեծանվասար հանդես է եկել մի տարի մեծ նվագախմբերի հետ:

Իզաբել Ֆաուսթը Leopold Mozart International Violin, Premio Quadrivio, Paganini մրցույթներում արժանացել է առաջին մրցանակային սեղին, իսկ Gramophone մրցույթում՝ «Տարվա երիտասարդ արտիստ» կոչմանը իր առաջին CD-ի համար:

Երևանյան 7-րդ միջազգային երաժշտական փառատոնի հաջորդ համերգը սեղի կունենան սեպտեմբերի 16-ին, որի ընթացքում կհնչեն

«Հայկական նոթաստեր» վեղը՝ անգլերեն

Ուկրաինայում ծնված ազգությամբ Իրեա հայտնի լրագրող Վասիլի Գրոսմանի «Հայկական նոթաստեր» վեղը բարձրանվել է անգլերեն: «Արմենոթեր» վեղը, վկայակոչելով The Spectator-ին, սեղեկացնում է, որ զիրքը բարձրանել են Ռոբերտ և Էլիզաբեթ Զենդերները:

«Հայկական նոթաստեր»-ի վրա Գրոսմանը սկսել է աշխատել 1962 թվականից: 12 գլխից բաղկացած զբոսն էր հեղինակը հմտորեն ղեկավարել է Արմենյան Հայաստան կասարած իր ծանաղարհորդությունը: Վեղում հեղինակը վեր է հանում հեռեկալ գաղափարը. «1915 թվականի Օսմանյան թուրքերի կազմակերպած Հայոց ցեղասպանությունը սկզբնավորեց ոճագործությունների մի ողջ դարաբաժան, որի հաջորդ փուլը հիսլերյան և սալիմյան բռնադատություններն էին»:

Անուշավան Զաֆարյանի անունը հայտնի է Հայաստանի և արտերկրի (Վրաստան, Ռուսաստան, Ուկրաինա և այլ) գիտական, մշակութային ցուցանակներին: ՀՀ Գիտությունների ազգային ակադեմիայի «Պատմաբանասիրական հանդես»-ի գլխավոր խմբագրի սեղակալ, ՀՀ Ազգային ժողովի հրատարակչության վարիչ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր Անուշավան Զաֆարյանը իր բազմաբեղուն գիտական, ստեղծագործական կյանքի ընթացքում հասնել է հասկացնում հայ և այլ ժողովուրդների դասական, գիտական, մշակութային փոխառնչություններին:

Ների՝ Օսիո Մանդելստանի, Պաուլ Դալիի, Ֆրանց Կասկաբի հետ ստեղծագործական սիրունակությունը: Հիշատակված աշխատանքների մեջ Անուշավան Զաֆարյանը ներկայացնում է նաև այդ օրերի Իլյա Երեմյուզի Վալերի Բրյուսովի, Ալեքսանդր Բլոկի, Վլադիմիր Մայակովսկու մասին գրած հոդված-ակնարկները և զուգահեռներ է անցկացնում սարիներ անց գրողի հրատարակած «Մարդիկ, սարիներ, կյանք» գրքում վերոհիշյալ բանաստեղծների մասին նրա բնութագրությունների հետ:

Անուշավան Զաֆարյանի մասնակցությունը վերլուծությամբ այս բոլոր նյութերն, աներկայորեն,

Արժեքավոր ուսումնասիրություններ

Իր հետաքրքիր ուսումնասիրությունների թվում են հրատարակված գրքերը. «Ռուս գրողները Անդրկովկասում և հայ գրական կյանքը 1914-1920 թթ.», «Ռուս գրագետները և հայ իրականությունը 20-րդ դարի 10-ական թվականներին», «Ալեքսանդր Կոլեբայկինը և Հայաստանը», «Հայ ժողովրդի ողբերգությունը ռուս գրագետների գնահատությամբ», «Բորիս Լազարեսկին Հայաստանի և հայ կյանքի մասին», «Սերգեյ Գորոդեցկին Արմենյան Հայաստանում և Անդրկովկասում» և այլ:

Մյուս գիտական ուսումնասիրություններում Անուշավան Զաֆարյանը գիտական կյանքի խորհմաց և բազմաժանր վերլուծությամբ, հայտնի օբյեկտիվ գնահատումով ներկայացնում է այլազգի մշակութային կյանք, գիտականների, գրողների գնահատումը, մշակութային լայնադաս ու յուրօրինակ փոխառնչությունները հայ իրականության հետ:

Չիտասակյալ և հրատարակված իր մյուս գիտական ուսումնասիրություններում Անուշավան Զաֆարյանը գիտական կյանքի խորհմաց և բազմաժանր վերլուծությամբ, հայտնի օբյեկտիվ գնահատումով ներկայացնում է այլազգի մշակութային կյանք, գիտականների, գրողների գնահատումը, մշակութային լայնադաս ու յուրօրինակ փոխառնչությունները հայ իրականության հետ:

Վերջերս լույս տեսած նրա գրքերը նոր և ուժգրավ խոսք են այդ աստիճանում: Դրանից զգալիորեն հարստացնում են թե՛ գիտական ուսումնասիրությունների ոլորտը, թե՛ ընթերցողի դասերաբանական, հասարակական կյանքի սարքեր թվականների մասին: Նաև հաղորդում են փաստագրական մտածողության հայտնի և մեզանում ոչ այնքան ճանաչված գրողների, բանաստեղծների ստեղծագործական կյանքից, որոնք ուրու ժամանակ ամբողջ էլ գործել են Անդրկովկասի մշակութային կենտրոն Թիֆլիսում:

Մյուս փոխ են հիշյալ գրողների և իրենց ժամանակաշրջանի գրականության, դասական անդաստանում:

Խնդր առարկա նրա մյուս հրատարակած գիրքը կուն է հետեյալ խորագիրը. «Սերգեյ Գորոդեցկու Թիֆլիսի «Բանաստեղծների համաժողովում» և «ԱՎՄԵ» ժողովածուն»: Հեղինակը բարձր մասնագիտական վերլուծությամբ ներկայացնում է ռուս անվանի բանաստեղծ, արձակագիր, թարգմանիչ, հասարակական գործիչ Սերգեյ Գորոդեցկու Թիֆլիսում հիմնադրած «Բանաստեղծների համաժողովում»-ը և դրա հրատարակած «ԱՎՄԵ» բանաստեղծական անդրանիկ ժողովածուն: Հասնում ներկայացված են այդ ժողովածուն սեղ զգած բանաստեղծների ընթանին, այդ թվում՝ Սերգեյ Գորոդեցկու, Ալեքսանդր Կոլեբայկինի, Վլադիմիր Պրասակի, նաև այլազգի հեղինակների՝ Հռիփսիմե Դոդոյանի (Ասիլյան) և Սոֆյա Մեյխովայի: Ուժգրավ է, որ Ան. Զաֆարյանը գրում ներկայացնում է նաև հասկանալի և անվանի բանաստեղծների մասին:

«Իլյա Երեմյուզի Թիֆլիսյան օրերը» գիրքը մանրամասնորեն ներկայացնում է 1920 թ. սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին ռուս հայտնի գրողի, հրատարակագրի թիֆլիսյան օրերի գրական-հասարակական գործունեությունը, որը հարուստ էր անվանի բանաստեղծների մասին:

Մյուս փոխ են հիշյալ գրողների և իրենց ժամանակաշրջանի գրականության, դասական անդաստանում:

10 հայ կասարողներ՝ Էդինբուրգում

«Edinburgh Festival Fringe» երաժշտական փառատոնը, որ օգոստոսի 2-ից մինչև 26-ը սեղի է ունենում Էդինբուրգում, համարվում է երկրագնդի խոշորագույն մշակութային իրադարձությունը: Ըստ «Արմենի միուս-սիեթեթեր» շաբաթաթերթի լրագրության, այս տարի առաջին անգամ այդ փառատոնին են մասնակցում տասը հայ արվեստագետներ իրենց «Երկար ծանաղարհ Հայաստանից» ծրագրով, որը վերջին ռոտեին է հաջողվել ընդգրկել փառատոնի ելույթների շարքում:

Մասնակցությունը (երկուսն էլ Զարահունցից) ամենաերիտասարդներն են մասնակցություններից՝ համադասարանում:

Մասնակցությունը 19 և 24 տարեկան: Հաջող ելույթներ մաղթենք նրանց: Ս. Օ.

1-ին էջից

Ինչի՞ն ենք ստասում: Որ դառնալից փորձի զուգուր և ավերի՞ մեր տունը՝ Հայաստանը, ու խարխիլ՝ նրա վեճը, հեռասյունը՝ Մայր եկեղեցին:

Մենք դարձ ենք մեր եկեղեցուն: Թեկուզ այն բանի համար, որ մեզ հայ էր մասնավորապես ընթացում: Պարտ ենք, քանի որ փոխարինել է մեր դեմադրությունը վերջինս կորցնելու երկար ու ձիգ դարերի ընթացում: Քանի որ ստալինականության դժնդակ սարհմերին, ի հեճուկս կոտորածների ու հալածանքների, զնդակահարությունների ու հետադարձների, սրբորեն ու հավասարմունքով դիմադրողական է մեր հավատը:

Ժամանակ է հասկանալ, ընթացել, ընկալել, որ եկեղեցին մենք ենք, մեր սերունդները, մեր անցյալը, մերկան ու աղաքան: Եվ քանի որ բոլորս, մի կողմ քաշված, հետևում ենք ծավալվող զարգացումներին,

կան արդարադատության հետ, սակայն որևէ գիտնական, չեն հիմնավորվել նրա նկատմամբ եղած կասկածները: Լավ, ենթադրեմք, Ս. Վաչեն հրեզակ չէ, սակայն, այդ դեպքում ինչու՞ նույն անբարեհաճ վերաբերմունքի է արժանանում Նիսի նոր հոգեւոր հովիվը՝ Ս. Գրիգոր արեղա խաչատրյանը: Ուրեմն, հարցը Ս. Վաչեի մեջ չէ...

***

Ս. Երուսաղեմի հայոց նորընտիր դաստիարակ Ս. Սուրհան արեղախոսու Մանուկյանի նամակը Վեհափառի ոչ միայն անմախաղեղ ու մտածող է, այլև մի քանի նոր հարցեր հարուցող:

Ինչու՞ Հայ եկեղեցու առաջնորդին՝ մեր նվիրադրված քառամսյակի մեկի դաստիարակ նամակը համացանցում ու մամուլում հայտնվեց ավելի վաղ, քան հասարակական կյանքում: Ուրեմն, այդ գրությունն այլ նպատակներ էր հետադարձում:

գումարվելիք Երուսաղեմի ժողովին, այլև Մայր աթոռ ժամանող Ս. Արիս արեղախոսու Շիրվանյանը չի ներկայացնի Ս. Երուսաղեմի դաստիարակները:

Ինչ է այս ստալինական ընթացումը դեմադրության միասնական դեմ: Ի դեպ, չգիտեմ, նման հարցում Պարտիզան Սրբազանի ցանկությունը բավական է, քե՞ հարկավոր է դաստիարակության միաբանական ժողովի որոշումը:

Ինչպե՞ս դեմ է դուրս գալ այս փակուղուց: Կհամարձակվեմ Ամենադատի դաստիարակ հորը հորդորել վերանայելու իր հայտարարությունը եւ գալ Երուսաղեմի ժողով: Արժե՞, արդյո՞ք, որ մեր եկեղեցու դաստիարակները նրա անունը մեծի իբրեւ դաստիարակ շարժվեն:

Հարց է ծագում, ինչու՞ հարգարժան Պարտիզանը չի ուզում մասնակցել Երուսաղեմի ժողովին ու չարժանանալ իրեն

դին լայն է այս ոլորի վերաբերյալ գիտելիքների անոր մասին: Մեր վեհափառի հեղինակությունն ու վստահելիությունը հաշվի առնելով, քանի՞ միլիոն դուրս է բերվել մեր եկեղեցու բազմաթիվ ծրագրերում ներգրավվելու համար: Բավական է մեկ անգամ ծեսով Ռուսաստանի մայրաքաղաք Մոսկվայի կենտրոնում վեր խոյացած հոյակերտ սաճարը, որդեսգի ճանաչման գնահատական սրվի Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի եկեղեցաբան ու ազգացեն գործունեությունը:

Վստահ են, որ, եթե անգամ մեր կաթողիկոսն այլևս ոչինչ չնախաձեռնի, աղա մեր եկեղեցու ու ժողովրդի դաստիարակները մեզ նա արդեն իրավամբ վստահվել է շինարար ու կենտրոն կաթողիկոսի անուն:

Ի դեպ, եկեղեցու մասին գրող մեր լրագրողների մասին: Նրանցից լավագույնը մեր էին ծնվել կամ երեխա էին, երբ 1994-95 թթ., Վազգեն Ա վեհափառի վախճանվելուց

Տաղադեւն անթույլատրելի ու աններելի է Մտրուներ մեր եկեղեցու դեմ հարչակումների առիթով

Եվ ում են ձեռքերը այլ եկեղեցիներն ու դավանանքները, աղանդները, կրոնական ու կրոնականի անվան սակ թափվող սարքերով կառուցվել: Նրանք սրբաբարձի ստասում են, որ մեր եկեղեցին սկարանա, վարկաբեկի, ու հետո առաջ մեծվեն ու առանց որեւէ ջանքի փորձեն զբաղեցնել նրա դասավոր տեղը:

Այդ սին ստասումներին հակառակ, մեր ստեղծարար Վեհափառն անուն է այն, ինչ դեմ է անի՝ քառուցում, կառուցում, բարեկարգում, կրթում, դաստիարակում, կերտում: Պիտի հասկանալ, որ այն, ինչ անում է կաթողիկոսը, դեմ է ոչ թե իրեն, այլ մեր ողջ ժողովրդին, ազգին, երկրին, եւ դա մնալու է սերունդներին:

***

Այն, ինչ կասարվեց Ֆրանսիայի հայոց թեմում, իսկապես, ցավալի է ու մտածող: Տասնամյակների երազն իրականություն դարձավ, երբ մեր հնագույն ու հեղինակավոր համայնքներից մեկում, վերջապես, թեմ ձեւավորվեց: Առաջնորդ ընտրված Ս. Սուրբան արեղախոսու Ջախարյանը փորձեց լուրջ աշխատանք կատարել թեմի հիմքերը ստեղծելու ու ամրապնդելու գործում: Գնահատելով Սրբազան հորը ու մեծ հարգանքով սածելով նրա նկատմամբ, ափսոսանք ու ցավ արդեն, սեղեկանալով նրա հրաժարականի դիմումի մասին: Ոչ դավանական ցավ ու ափսոսանք արդեն, երբ դիմումը Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածին չհասած, Սրբազան հայրը օտարաց հարցադրույցից սալ փարիզապա ռադիոկայանին, ինչից հետեւեցին սարքերով մեկնաբանությունները (երեւի թե, դա մեր սեղեկանական դարի առանձնահատկություններից է, երբ որեւէ իրադարձություն մեկ ակնթարթում ստանում է «մեդիաշիկ» բնույթ):

Դասելով իսկույն եւթ հրադարձված դիմումի բովանդակությունից, Սրբազան հայրը վիրավորվել է Փարիզի օդանավակայանում Վեհափառի ասածից: Զգիտեմ, ինչ հույզեր են արթնեցնում առաջնորդ Սրբազանի հոգին, սակայն, դարձ չէ՞, որ կաթողիկոսի «Եթե Ս. Վաչեի հարցը չլուծես, աղա Մայր աթոռի հետ այլևս գործ չունես» հուզալիառն հայտարարությունն ավելի քան հռետորական էր, քան, ասեմք, գործնական: Դա հո չէ՞ր նշանակում, որ հաջորդ օրն իսկ Ս. Սուրբան սրբազանին, որը ոչ միայն թեմի առաջնորդ էր, այլև Արեւմտյան Եվրոպայի հայրադատական դաստիարակ ու Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Գերագույն հոգեւոր խորհրդի անդամ, Մայր աթոռի հետ հարաբերությունը խզված կլիներ...

Զգիտեմ, ինչից է վիրավորվել Սրբազան հայրը, սակայն իր համար վիրավորական չէ՞, որ Հայ եկեղեցու, առավել եւս իր առաջնորդած թեմին մաս կազմող ֆահանգ ընտանիքի արդուսը վասակում է, ինչպես հայտնում են ֆրանսիայի համամիջ, դասակ աշխատելով ավտոկայանատեղում:

Հայտնի է, որ Ս. Վաչե ֆահանգ Հայրադատական խորհրդի է ունեցել ֆրանսիա-

Ս. Երուսաղեմի նորընտիր դաստիարակ Պիտի որ գար Մայր աթոռ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի օրհնությունը ստանալու, Մայր աթոռ-Ս. Երուսաղեմի դաստիարակները հարաբերությունների ու ընդհանրապես, համակեցեցական հիմնահարցեր մնությունն առնելու համար: Դա փոխարեն ստալինականներով ու վերջնագրերով լի, անհարգալից տրուվ նամակը հրադարձվելուց, իսկ այնուհետև ուղարկելուց հետո Ամենադատի դաստիարակը մեկնում է Անթիլիաս՝ Արամ Ա Մեծի սանն Կիլիկի կաթողիկոսի հետ հանդիպելու համար: Եթե հաշվի առնենք, որ ոչ հեռու անցյալում, այժմ էլ, Կիլիկի կաթողիկոսությունն առանձնապես աչքի չի ընկնում մեր եկեղեցու միասնությանը նպաստելու առումով (նկատելի է Անթիլիասի գործունեությունը 1956 թվականից ի վեր), կարելի է հեռու գնացող հետադարձություններ անել:

Բնավ չեն ուզում հավասար, որ Ամենադատի սրբազան հայրն անհետաձգելի բոլոր գործերը թողած (իսկ դրանք Ս. Երուսաղեմի Ս. Հակոբյանց միաբանությունում լինում են), իր վրա փորձում է մեր եկեղեցու դաստիարակների փոփոս ու խունացած հազուսեղները...

Ինչ վերաբերում է Հայկական Երուսաղեմի հիմնահարցերին, հիշեցնեմ մի ֆանիսը. դաստիարակները, ժամանակ առ ժամանակ երեսցող լուրերը մեր կալվածների կորստի մասին, Սուրբ վայրերում այլադավան հոգեւորականների հետ մեր հոգեւորականների մերթնդմերթ թեմացող հակամարտությունը, եւ այլն:

Հասկալիք մտածողից է Պարտիզան սրբազանի նախազգուշացում-ստալինական այն մասին, որ նա ոչ միայն չի բարեհաճի ժամանել սեղեմներին Մայր աթոռում

հուզող բոլոր հարցերը, չարսահայտել իր կարծիքը, անգամ, ընդգծումներ: Պարտիզանը չմասնակցեց նաեւ Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնում հուլիսի 30-31-ին գումարված Գերագույն հոգեւոր խորհրդի նիստին, ուր նա, ի դատարան, համաձայնաբանվեց:

Կառաջարկեի, որ, հակառակ Ս. Երուսաղեմի դաստիարակի դիրքի, Գարեգին Բ Ամենայն հայոց ու Արամ Ա Մեծի սանն Կիլիկի կաթողիկոսները հանդես գան համատեղ հայտարարությամբ՝ ի նշան Հայ եկեղեցու միասնության:

Անհրաժեշտ է նաեւ մեր դեմադրության գրառությունները, քանի որ եկեղեցու դաստիարակները մեր ճեղքված է առաջացնելու մեր հասարակության ու ազգի մեջ, դառնալու է մեր ազգային անվանականության լուրջ մահահրավեր ու ստալինալիք:

***

Իսկ Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսին մնադատողներին կառաջարկեի արձանագրել, թե Վեհափառի ջանքերով քանի եկեղեցի է կառուցվել Հայաստանում ու մեր հանրապետության սահմաններից դուրս, քանի հոգեւորական է կրթվել թե Հայաստանի եկեղեցական կրթությանը, թե աշխարհի ամենահեղինակավոր ու սուրբական հաստատություններում: Ինչպե՞ս է բարեկարգվել Մայր աթոռ Սուրբ Էջմիածնից, որհանով է ընդլայնվել վանքի սարածը, քանի՞ երեխա է փրսոնական կրթություն ու հայեցի դաստիարակություն ստացել հայրուհաց սներում, քանի անապատ է օգտվել մեր եկեղեցու սոցիալական ծրագրերից: Էլ չեն ասում դպրոցներում եկեղեցու դաստիարակ ու կրոնագիտության դասավանդման մասին, որը մասաղ սեր-

հետ, «Ազգ»-ից Հակոբ Ասատրյանը, այլ թերթերից Երուսաղեմի լրագրողները մեր մամուլի էջերում ինչ քանի մեծությամբ էին արձարծում մեր եկեղեցուն վերաբերող թեմաները, անուն բազմաթիվ հարցադրումներ: Գրում էին գրագետ, անաչառ, հարցերը լուսաբանում էին բազմակողմանի, թեւ կաթողիկոսական ընտրություններին նախորդող կրեղ ոչ թակաս թեմ էին:

Իսկ ի՞նչ ունենալու: Թվում է, անցել է գրեթե 20 տարի, քանի ունենալիք եկեղեցու, կրոնի մասին գրող լրագրողների մի ողջ սերունդ: Ավա՛ղ, այդպես չէ:

ՉԼՄ-ներից որեւէ մեկն ուսումնասիրել է այն, ինչ ունենալ եկեղեցուն 20-25 տարի առաջ ու ինչ կա այսօր, վերլուծել է եկեղեցու կողմից վերջին 10-14 տարում մեծակած ու ընդունված ծրագրային փաստաթղթերը, որոնք վերաբերում են մեր ողջ եկեղեցու ներքին կյանքին: Որեւէ մեկը հետաքրքրվել է, թե ի՞նչ է Երուսաղեմի ժողովը, որը գումարվելու է առաջիկա սեղեմներ ամսին՝ 15-րդ դարից հետո առաջին անգամ, հետաձու եղել է, թե ինչ նորություն կա մեր եկեղեցու աշխարհասփյուռ թեմերի գործունեության կազմակերպական-իրավաբանական կազմակերպման, դրանց կանոնադրությունները բոլոր թեմերի ներկայացուցիչների մասնակցությամբ Մայր աթոռում ընդունված «Թեմական կանոնադրության ուղեկցիչ» համադասախանցները ուղղությամբ: Հազար ու մի այլ հետաքրքրական բան կա եկեղեցու կյանքում, որ կարոն է մանրագին ուսումնասիրության ու լուսաբանման:

Փոխարենը, որոշ լրագրողներ զարմանալի ավյունով ու ոգեւորությամբ ընթացելով ծածծում են մեր եկեղեցական կյանքի որոշ դժվարություններ, այս կամ այն հոգեւորականի գործունեությունը: Էլ չեն ասում եկեղեցու, դրա ստասակների նկատմամբ սարակական հարգանքի խղաղ բացակայության մասին...

***

Հեռու են այն մտքից, որ մեր եկեղեցուն խնդիրներ չկան, բայց դրանք դեմ է մնալիքն ու լուծում ստանալ միմիայն միասնության դաստիարակներում, փոխընթացման մթնոլորտում: Դա՛ է մեր օրերի հրամայականը:

Մենք բոլորս հայ ժողովուրդ ու Հայաստան կոչվող մեկ մավի մեջ ենք, եւ չարաչար սխալվում են նրանք, ովքեր ճոճում են մավն այն շրջելու նպատակով, եւ, միաժամանակ, հույս են փայլախոյում, որ չոր կմնան, կփրկվեն խեղդվելուց: Այդ մավի արկածի մասին երազում են ու օգտու են օգտվել գիտաշիջ շնամկները, որոնք դաստիարակ խորհուրդ ֆառուհներում փորձել են մեզ ոչնչացնել: Այսօր այդ թեմաներն ուրախությամբ հետևում են, թե ինչպե՞ս ենք մենք մեր տունը ֆանդում:

Հաղադեւն անթույլատրելի ու աններելի է...